

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕНЬ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ РАННЬОГО ДИТЯЧОГО АУТИЗМУ: ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ

Гелеїшвілі Ю. Ю. Фрунзе О.В.399

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ У ПОСТПАНДМІЧНИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Голуб Н.М., Мельничук І.В.402

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ ПОРУШЕННЯ ПАМ'ЯТІ У ВІЙСЬКОВИХ З ПОСТКОМОЦІЙНИМ СИНДРОМОМ

Голубенко О.А., Мельничук І. В.405

ПСИХОЛОГІЧНА КАРТИНА ПСИХОСОМАТИЧНОГО ХВОРОГО ТА ШЛЯХИ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОГО ПОДОЛАННЯ У ЖІНОК, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА

Гуменна З.Т., Мельничук І. В.409

ПСИХОСОМАТИЧНІ ЕКВІВАЛЕНТИ ПРОЯВУ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО - КИШКОВОГО ТРАКТУ ТА ШЛЯХИ ЇХ КОРЕКЦІЇ

Дмитрук Н.О., Венгер Г.С.413

СЕНСОРНА СФЕРА У СТРУКТУРІ РАС: КОРЕКЦІЙНО – РЕАБІЛІТАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Дуднік А. О., Венгер Г. С.415

ПОВЕДІНКОВІ РОЗЛАДИ СТАТЕВОГО ПОТЯГУ ПСИХОГЕННОГО ГЕНЕЗУ ТА ШЛЯХИ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Дякова А.М., Мітіна С.В.418

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕМДР-ТЕРАПІЇ

Колесник Т.Ю., Венгер Г.С.422

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ТРИВОЖНО-ФОБІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Кравчук Н.В.425

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ

Криванич С.В., Мельничук І.В.427

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ТА ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ

Мельничук І.В., Кучер З.С.431

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ДЕПРЕСИВНОГО СИНДРОМУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РЕАБІЛІТАЦІЇ

Палабугіна О.А., Мельничук І. В.435

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В РОБОТІ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМИ СТРЕСОВИМИ РОЗЛАДАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ

Семеній Т.О., Савенкова І.І.438

- 8.Dawson G., et al. Early Behavioral Intervention is Associated with Normalized Brain Activity in Young Children with Autism. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 2012, 51(11), 1150–1159. DOI: 10.1016/j.jaac.2012.08.004.
- 9.Liu T., et al. Cognitive Deficits in Children with Autism Spectrum Disorders. *Frontiers in Psychiatry*, 2022, 13, 939361. DOI: 10.3389/fpsyt.2022.939361.
- 10.Uddin L.Q., et al. Salience Network-Based Classification and Prediction of Symptom Severity in Children with Autism. *JAMA Psychiatry*, 2013, 70(8), 869–879. DOI: 10.1001/jamapsychiatry.2013.1275.
- 11.Just M.A., et al. Functional and Anatomical Cortical Underconnectivity in Autism: Evidence from an fMRI Study of an Executive Function Task and Corpus Callosum Morphometry. *Cerebral Cortex*, 2007, 17(4), 951–961. DOI: 10.1093/cercor/bhl017.

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ У ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Голуб Н.М., Мельничук І.В.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблемою сучасної клінічної та освітньо-психологічної практики сьогоднішній день є зростання частоти мовленнєвих порушень у дітей, що спостерігається у постпандемічний період. Ця тенденція є наслідком множинних біопсихосоціальних факторів, що вплинули на дитяче населення під час і після глобальної пандемії COVID-19. В умовах тривалої соціальної ізоляції, порушення структурованих освітніх і соціальних процесів, а також зниження доступу до якісної медичної і психолого-педагогічної допомоги, відбулося формування нового контингенту дітей із складними комбінованими порушеннями розвитку [1, 3, 6].

Мовленнєві порушення у цих дітей часто мають не лише функціональний, але й органічний нейропсихологічний характер, що вимагає перегляду існуючих парадигм реабілітаційної допомоги. Зокрема, постає необхідність у впровадженні міждисциплінарного підходу, який інтегрує знання з нейропсихології, логопедії, дитячої неврології, психолінгвістики та сучасних технологій реабілітації [2, 4].

З огляду на зазначене, актуалізується завдання систематизації нейропсихологічних аспектів мовленнєвих порушень у дітей у постпандемічний період та формулювання сучасних викликів для системи реабілітації, орієнтованої на відновлення когнітивно-комунікативної функції у дитячому віці [5, 7].

Метою нашої роботи було всебічне вивчення нейропсихологічних аспектів мовленнєвих порушень у дітей у постпандемічний період, з урахуванням когнітивних, емоційно-поведінкових і соціальних змін, спричинених перенесеною інфекцією COVID-19. Особливу увагу приділено аналізу сучасних викликів для системи реабілітації, включаючи потребу в інтеграції нейропсихологічного підходу, розширенні реабілітаційних форматів та забезпеченні рівного доступу до послуг для всіх категорій дитячого населення.

Об'єктом дослідження є мовленнєві порушення у дітей у постпандемічний період.

Предмет дослідження: Нейропсихологічні аспекти мовленнєвих порушень у дітей, викликані пандемією COVID-19, з акцентом на вивчення порушень мовленнєвого розвитку, когнітивних функцій і психоемоційних змін. Також важливим аспектом є аналіз методів реабілітації, їх ефективність і адаптація до постпандемічного контексту.

Пандемія COVID-19 стала значним чинником, що викликав не лише глобальну соціально-економічну кризу, але й серйозно вплинув на психоемоційний та когнітивний розвиток дітей, зокрема в контексті їх мовленнєвих порушень. Сучасні клінічні дослідження показують, що тривала соціальна ізоляція та обмеження контакту з однолітками і педагогами стали основними факторами, що негативно вплинули на мовленнєвий розвиток дітей. Відзначається зростання випадків затримки мовленнєвого розвитку, порушень артикуляційної здатності, а також зниження мовленнєвої активності. Ці порушення, у свою чергу, сприяли формуванню нових викликів для клінічної практики та реабілітаційних методик [1, 9, 10].

Слід зазначити, одним із ключових напрямків дослідження є вивчення клінічних симптомів мовленнєвих порушень, що виявляються у дітей після пандемії. В умовах обмеженого соціального взаємодії, діти пережили значні труднощі у розвитку мовлення, зокрема, виникли труднощі в артикуляції, розумінні мовних конструкцій, а також у формуванні граматичних навичок. Крім того, дослідження вказують на збільшення кількості випадків дизартрії, афазії та дислексії, що потребує детального вивчення для коректної діагностики та подальшої реабілітації [9].

Наступним важливим аспектом є вивчення когнітивних та психоемоційних змін, що виникли внаслідок пандемії і безпосередньо вплинули на мовленнєвий розвиток дітей. Психоемоційні розлади, зокрема тривожність, депресія та соціальна ізоляція, стали основними факторами, які перешкоджали нормальному розвитку мовлення та когнітивних функцій у дітей. У зв'язку з цим, важливим завданням є дослідження впливу цих факторів на формування вербальних конструкцій і мовленнєвих навичок у дітей, а також визначення специфіки їх корекції в постпандемічний період [10].

Особливу увагу слід приділити мовленнєвим порушенням у дітей дошкільного віку, для яких соціальна ізоляція виявилася найбільш критичною. Враховуючи, цей період є критичним для формування мовленнєвих навичок, дефіцит соціальних контактів значно уповільнив розвиток вербальної комунікації у дітей. Дослідження вказують на серйозні порушення словникового запасу, труднощі в побудові речень та зниження здатності до спілкування з іншими дітьми і дорослими [8].

Також важливим напрямком є адаптація реабілітаційних методик до нових умов, що виникли після пандемії. Постпандемічний період вимагає інтеграції новітніх технологій у процес реабілітації, зокрема дистанційних форм навчання та корекції. Використання онлайн-платформ та інтерактивних методик дозволяє проводити реабілітацію в умовах соціальної дистанції, забезпечуючи доступність корекційних заходів для дітей, які не можуть відвідувати терапевтичні установи через різні обмеження [6].

Як ми бачимо, дослідження мовленнєвих порушень у дітей у постпандемічний період вимагає комплексного підходу, що включає аналіз не лише клінічних аспектів, але й психоемоційних, когнітивних та соціальних факторів, що впливають на мовленнєвий розвиток. Це дозволяє ефективно розробляти методи діагностики та корекції порушень мовлення в умовах нової реальності [8].

Виходячи з сучасних досліджень, значне число дітей, які пережили пандемію COVID-19, виявляють різноманітні мовленнєві порушення, що виникли через обмежену соціалізацію та стресові фактори, пов'язані з ізоляцією. Зокрема, спостерігаються порушення в розвитку лексико-граматичних структур, що є важливим аспектом у діагностиці та корекції мовленнєвих дефіцитів у дітей дошкільного віку. На основі наукових досліджень, можна зазначити, що мовленнєва ізоляція в умовах пандемії негативно вплинула на здатність дітей адекватно формулювати висловлювання, що є суттєвою перешкодою для їх соціальної адаптації [9, 10].

Сучасні стратегії корекції мовлення порушень у дітей в умовах постпандемічного періоду орієнтовані на інтеграцію традиційних методик з інноваційними технологіями, такими як дистанційне навчання та використання віртуальної реальності. Вони дозволяють забезпечити безперервний доступ до реабілітаційних програм навіть в умовах обмежень. Важливим аспектом є психологічний підхід, що враховує емоційний стан дітей та мінімізує стресові впливи. Мультидисциплінарний підхід, що поєднує педагогічні, психологічні та медичні стратегії, забезпечує ефективність корекційної роботи та підтримку розвитку мовлення у дітей в постпандемічний період.

Література:

1. Marfoli M., Caputi M., Ferretti L. та ін. Impact of COVID-19 pandemic on neuropsychological development of children aged 8–9. *Journal of Clinical Medicine*. 2024. Vol. 13, No. 16. Article ID: 4768. DOI: 10.3390/jcm13164768.
2. Farmani E., Khosravi M., Zarei M. Challenges and opportunities of tele-speech therapy: Before and during the COVID-19 pandemic. *Journal of Telemedicine and Telecare*. 2024. DOI: 10.1177/1357633X241158293.
3. García-Sánchez, C., Calabria, M., Grunden, N., Pons, C., Arroyo, J. A., Gómez-Anson, B., Lleó, A., Alcolea, D., Belvis, R., Morollón, N., Mur, I., Pomar, V., & Domingo, P. 2022. Neuropsychological deficits in patients with cognitive complaints after COVID-19. *Brain and Behavior*, 12(3), e2508. <https://doi.org/10.1002/brb3.2508>

4. Cruice M., Porter G., Finch E. COVID-19: A new challenge in speech-language pathology. *Neuropsychological Rehabilitation*. 2023. Vol. 33, No. 1. C. 109–132. DOI: 10.1080/09602011.2022.2101096.
5. Prolonged COVID-19 related effects on early language development. *Early Human Development*. 2024. Vol. 181. Article ID: 105675. DOI: 10.1016/j.earlhumdev.2024.105675.
6. Adolescents with Neuropsychiatric Disorders during the COVID-19 Pandemic: A Longitudinal Study. *Journal of Personalized Medicine*. 2022. Vol. 12, No. 12. Article ID: 2053. DOI: 10.3390/jpm12122053.
7. Speech-Language Teletherapy Services for School-Aged Children During COVID-19. *Communication Disorders Quarterly*. 2021. Vol. 43, No. 1. C. 22–31. DOI: 10.1177/15257401211011893.
8. Григор'єва, І. О., Макаренко, І. В., & Махукова, Т. В. (2020). Особливості лексико-граматичного структурування мовленнєвих висловлювань у дітей дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ). *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2(2), 101–113. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2020_2\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2020_2(2)_13).
9. Семенова, А. М. 2023. Соціальні фактори, що впливають на розвиток мовлення у дітей в постпандемічний період. *Науковий огляд*, 14(1), 19–35.
10. Захарова, Т. І. 2024. Психоемоційні розлади та їх вплив на мовленнєвий розвиток дітей після пандемії. *Журнал психології розвитку*, 32(4), 45–58.

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ ПОРУШЕННЯ ПАМ'ЯТІ У ВІЙСЬКОВИХ З ПОСТКОМОЦІЙНИМ СИНДРОМОМ

Голубенко О.А., Мельничук І. В.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема вивчення особливостей прояву порушення пам'яті у військових є актуальною проблемою, як у теоретичному, так і у практичному аспектах (Гудзенко Г., Лурія О., Пашевін Д., Чабан О.). За даними Міністерства охорони здоров'я України, **понад 100 тисяч військових ЗСУ з 2014 року отримали контузію, з них 60% мають посткомоційний синдром.** [1] Це поранення, яке іноді не помітне може ускладнювати життя і мати серйозні наслідки. Актуальність теми зумовлена як високим рівнем поширеності порушення психічних та когнітивних процесів у військових та зростанням кількості скарг на порушення саме функцій пам'яті. Через це постає потреба у вивченні цих порушень та їх нейрокогнітивній реабілітації. Посткомоційний синдром – це наслідок струсу головного мозку. Останніми роками напрямок вивчення впливу потужних вибухових хвиль на головний мозок посилюється і набув актуальності через наслідки, які можуть виникати згодом. Посткомоційний синдром характеризується такими симптомами, як головний біль, зниження або втрата зору та слуху, запаморочення, слабкість, втома, погіршення когнітивних функцій (наприклад, пам'яті та концентрації уваги, мислення), погіршення психоемоційного (зміни настрою, дратівливість, тривога, імпульсивність, злість), порушення мовлення та фізичного стану (втрата координації та балансу) у військового. Посткомоційний синдром - це стан, що виникає після перенесеної легкої черепно-мозкової травми, такої як струс головного мозку. Цей синдром характеризується тривалим збереженням неврологічних симптомів, які можуть